

MERHABA

Covid-19 salgını birinci yılını geride bırakırken dünyanın pek çok yerinde salgınla mücadele halen devam ediyor. İlk zamanlarda salgının herkesi eşitlediği konuşulmuş ancak bunun bir yanılsama olduğu çeşitli toplumsal hareketlerin tepkileriyle ve eleştirel gazeteci ve araştırmacıların çalışmalarıyla çok kısa sürede ortaya konulmuştu. Salgına karşı şimdilik eldeki en etkili mücadele aracı olan aşının dünyadaki eşitsiz dağılımı da bu salgın deneyiminin benzer bir şekilde yaşanan evrensel bir deneyim olmaktan çok uzak olduğunu, tam tersine var olan eşitsizlikleri daha da çetrefilleştiren bir deneyim olduğunu bir kez daha gözler önüne serdi. Yaşadığımız olağanüstü süreç toplumsal eşitsizlikleri derinleştirirken özellikle yoksullaştırılmış kesimler ve kadınlar için yeni zorlukları beraberinde getirdi. Salgın boyunca Türkiye’de devlet, vatandaşlara ihtiyaçlarını karşılayacak ekonomik ve sosyal destek sunmazken yaşanan zorluklarla insanların kendi başlarına mücadele etmelerini bekledi. Ülkede kadınlara yönelik şiddetin zaten en uç örnekleri yaşanırken evlere kapanılan bu dönemde ev içi şiddete karşı koruyucu ve önleyici mekanizmalar uygulamadı.

Pandemi koşulları dünyadaki baskıcı iktidarlara arzu ettikleri ve kendi çıkarlarına yarayacak politikaları daha rahat hayata geçirme imkânı da sundu. Türkiye’de de benzer bir durumu yaşıyoruz. 2021 yılının ilk günlerinde Türkiye’nin en prestijli üniversitelerinden biri olan Boğaziçi Üniversitesi’ne kurumun iç işleyişi yok sayılarak Cumhurbaşkanı tarafından bir rektör atandı. İktidarın, istediği üniversitenin başına istediği kişiyi —kendi takdirine göre— atmasının ilk örneği değildi elbet bu; ancak görece özgür bir akademik iklimin halen korunduğu Boğaziçi Üniversitesi’ni fethetme girişimi öğrencilerin öncülük ettiği, akademisyenlerin ve mezunların dahil olduğu Boğaziçi direnişine çarptı. Hâlâ devam eden bu direnişi itibarsızlaştırmak için önce polis gücüyle üniversite abluka altına alındı. İktidar, stratejik olarak, direnişi terörle ilişkilendirmeyi, itirazlarını dile getiren öğrencileri adliye salonlarında yargılamayı tercih etti. LGBTİ+ çalışmaları yapan öğrenci kulübünü kapatmak ve üniversitede cinsel tacizle mücadele için kurulan komisyonu işlevsizleştirmek ise rektörün ilk icraatları arasında yer aldı. Yapılan haksızlıklara karşı yüzü aşkın gündür direnişi sürdüren öğrenciler başta olmak üzere, sırtlarını rektörlük binasına dönerek eylem yapan akademisyenler ve tüm üniversite bileşenleri akademik ilkelerin ve özgürlüklerin ödün verilebilecek kriterler olmadığını hepimize tekrar tekrar hatırlatıyorlar.

Ağırlıklı olarak Boğaziçi Üniversitesi mezunları tarafından çıkarılan *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar* dergisinin çoğu üyesinin yayımcılık deneyimi Boğaziçi Üniversitesi kampüsündeki feminist çalışmalarla şekillendi. Üniversitelerin özerkliği ve akademik özgürlük eleştirel, feminist entelektüel üretim ve aktivizm için de elzem. Bizler de özyönetim kültürüne ve akademik özgürlüğe sahip çıkan Boğaziçi direnişini destekliyoruz.

Dergimizin bu sayısını Özlem Aslan tarafından çevirisi yapılan, Joan W. Scott'un kaleme aldığı "Akademik Özgürlük Ne Tür Bir Özgürlüktür?" adlı makale ile açıyoruz. Scott, makalesinde bilgi üretim sürecinin, bilim otoritelerini ve devlet iktidarını sorgulamayı gerektiren bir süreç olduğunu savunarak iktidarın kırmızı çizgilerine dokunan bir araştırmacının her zaman tehlikeli sulara yüzeceğini ve bu nedenle de korunması gerektiğini ifade ediyor. İster akademisyen ister öğrenci olsun, araştırmacıların dış müdahaleye maruz kalmadan çalışmaya ve öğretim yapabilmeye ihtiyaç duyduklarını ve bunun da tüm toplumun yararına olduğunu vurguluyor. Bu nedenle akademik özgürlük ve ifade özgürlüğünün ayrılaştırılmaması gerektiğini ve akademik özgürlüğün, bilgi üretmek gibi tehlikeli bir işle uğraşanların kolektif haklarına gönderme yapan özel bir özgürlük biçimi olduğunu savunuyor.

İçinden geçtiğimiz süreçte bir gecede ansızın alınan kararlardan biri de Cumhurbaşkanı'nın İstanbul Sözleşmesi'ni kendi başına iptal etme girişimiydi. İktidar uzun zamandır kadın ve erkeği eşit görmediğini söylüyor; kadının asıl yerinin aile, asıl görevinin bakım olduğunu, toplumsal cinsiyet eşitliğinin değil ailenin güçlendirilmesi gerektiğinin altını çiziyor ve politikalarını bu yönde belirliyordu. Dolayısıyla İstanbul Sözleşmesi'ni fesih girişimi nasıl bir toplum yaratılmak istendiğini de ortaya koyuyor. Cinsiyetçi, cinsel şiddetin sıradanlaştığı ve kadın cinayetlerinin artarak devam ettiği bir siyasi iklimde İstanbul Sözleşmesi'ni feshetmeyi kadın hakları konusunda devamı gelecek darbeler silsilesinin başlangıcı olarak görebiliriz.

Aileyi merkeze alan politikaların hayata geçirilmesi elbette Türkiye ile sınırlı değil. Bu sayımızın ikinci yazısı Öykü Tümer'in çevirisini yaptığı, Elena Pavan'ın kaleme aldığı "*Biz Bir Aileyiz: Muhafazakâr Hareketler ile Feministler Arasındaki Çatışma*" başlıklı yazı. 1997 yılından itibaren düzenli aralıklarla bir araya gelen Dünya Aileler Kongresi, geleneksel ailenin korunması ve güçlendirilmesi gerektiğini savunuyor. Kongre'nin bileşenleri kadın hakları ve üreme hakları alanındaki kazanımların, eşcinsel çiftlerin evlenmesinin ve ebeveynlik haklarının, evlilik eşitliğinin ve toplumsal cinsiyet alanında yürütülen çalışmaların aile kurumuna zarar verdiğini iddia ediyor. Sonuncusu 29-31 Mart 2019 tarihleri arasında düzenlenen 13. Dünya Aileler Kongresi'ne İtalya'nın Verona şehri ev sahipliği yaptı. Bu etkinlik, toplumsal cinsiyet alanındaki kazanımlara karşı çıkan siyasetçiler ile kadın haklarını ve cinsel çeşitliliği savunan hareketler arasında karşılaşmalara da sahne oldu. Elena Pavan bu makalesinde, İtalya'daki toplumsal cinsiyet karşıtı hareket ile dini yapıların, sağ, muhafazakâr siyasetçilerin ilişkisine odaklanıyor ve Verona'da üç gün süren bu etkinliğin yarattığı siyasi çatışmaları mercek altına alıyor.

Türkiye'de ailenin korunması ve güçlendirilmesi politikalarında Sünni-İslam vurgusu her geçen gün artarken bu yönelimi dünyada yükselen ve İslam ülkelerinin de gündemini belirleyen aileyi güçlendirme politikalarından bağımsız düşünemeyiz. Ayça Günaydın, "Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Karşıtlığı: Uluslararası Aile Konferansları Örneği" adlı

yazısında AKP'nin ailenin güçlendirilmesi ve bütünlüğünün korunması politikaları kapsamında yürüttüğü faaliyetlerden biri olan aile konulu konferanslara odaklanıyor. Bu uluslararası konferansları, düzenleyicileri, konu başlıkları ve sonuç bildirimleri üzerinden tartıştığı yazısında bu buluşmaların, Türkiye'de toplumsal cinsiyet karşıtı söylem ve politikaların öne çıkmasında önemli bir alan açtığını iddia ediyor.

Yükselen toplumsal cinsiyet karşıtı politikalar LGBTİ+ haklarını hedef alırken toplumda LGBTİ+'lara yönelik önyargıları ve nefreti güçlendiriyor. LGBTİ+'ların temel hak talepleri, göz ardı edilmenin ötesinde kimi zaman kriminalize ediliyor. Yazar Michelle O'Brien'in 2013 tarihli "Bu Bedenin İzini Sürmek: Transseksüellik, Farmakoloji ve Kapitalizm" adlı makalesini Seda Saluk çevirdi. Makale bizi on yıl öncesinin Amerika'sına götürüyor. Transların geçiş sürecine yönelik destekleyici çalışmalarda, HIV tanı ve tedavisine erişimde sağlık politikalarının ve sosyal politikaların işleyişini ele alıyor. Tıp sektörünün, ilaç şirketlerinin, sağlık sigortası şirketlerinin sunduğu hizmetleri küresel kapitalizmin çelişkili mantığı içinde değerlendiriyor ve bu alanda çalışan aktivistlerin sorumluluklarına işaret ediyor.

Geçtiğimiz Ramazan ayında İsrail, Filistin'e yönelik yeni bir askeri saldırı başlattı. Olaylar, oruçlarını açmak isteyen Filistinli Müslümanlara ve Mescid-i Aksa'da Cuma namazı kılanlara İsrail güvenlik güçlerinin aşırı güç kullanarak müdahale etmesiyle başladı. Böylece İsrail, Amerika'nın siyasi ve askeri desteğini de arkasına alarak insan haklarını ve uluslararası hukuku yine ihlal etti. Rela Mazali, militarizm karşıtı çalışmalarıyla tanınan, İsrail'de yürütülen Silahsız Mutfak Masaları adlı feminist kampanyanın içinde yer alan bir barış aktivisti. Silahsız Mutfak Masaları kampanyası orduda, polis güçlerinde ve Batı Şeria'da hafif silahların yaygınlaşmasını durdurmayı ve kullanımını azaltmayı amaçlıyor. Silahlanma konusunda denetim ve düzenlemelerin artırılmasını, denetimin şeffaflaşmasını sağlamaya çalışıyor. *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar* dergisi olarak, Rela Mazali ile 2020 yılının son günlerinde internet üzerinden bir araya geldik ve pandemi döneminde İsrail'de yürüttüğü çalışmalar, Silahsız Mutfak Masaları kampanyası ve barış mücadelesi üzerine konuştuk. İsrail'de Ramazan ayında yaşanan gelişmeler üzerine Rela Mazali ile yeniden bağlantıya geçtik. 2020 yılının Aralık ayında yaptığımız söyleşinin ardından Rela Mazali, son şiddet sürecini değerlendiren yorum yazısını bizlerle paylaştı. Zeynep Kutluata'nın çevirisini yaptığı "Silahsız Mutfak Masaları: İsrail'de Militarizm, Otoriterlik ve Covid-19 Üzerine" isimli söyleşinin sonunda yer alan "Sonsöz" bölümünde Rela Mazali'nin İsrail'deki son şiddet dalgasına ilişkin değerlendirmesini bulabilirsiniz.

Bu sayımızın son yazısı geçtiğimiz yaz kaybettiğimiz Türkiye edebiyat tarihinin önemli yazarlarından Adalet Ağaoğlu'nun yazma serüvenine odaklanıyor. Adalet Ağaoğlu *Göç Temizliği* adlı anı-romanında "Hiçbir yazar kendini yazamaz." diyerek yazarın kendini yazmasının imkânsızlığının altını çiziyordu. Bir yazarın tüm yazdıklarını önümüze koyup, o

yazarı biz kafamızda kendimiz yazsak diye öneriyordu. Ayten Sönmez, kaleme aldığı “Adalet Ağaoğlu’nun *Göç Temizliği*: “Kendini Yazmak” ve Fatma İneyet’le Karşılaşmalar” adlı yazısında Adalet Ağaoğlu’nun bu önerisine uyararak Adalet Ağaoğlu’nu yazmaya çalışıyor. Bunu yaparken Adalet Ağaoğlu’nu “Yazar Adalet Ağaoğlu” yapan karşılaşmalarına odaklanıyor. Adalet Ağaoğlu’nun kendisiyle, ailesiyle, toplumla ve edebiyatla karşılaşmalarına dair yazdıklarını önüne koyan Ayten Sönmez, kendi gözünden bizleri Adalet Ağaoğlu ile yeniden tanıştırıyor.

Bu sayımızın kapağında yer alan fotoğraf, İstanbul Sözleşmesi’nin iptaline karşı örgütlenen protesto eylemlerinde gazeteci Zeynep Kuray tarafından çekildi. Bu fotoğrafı bizimle paylaştığı için kendisine teşekkür ederiz. Hepinize keyifli okumalar dileriz.